

MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU TANISI ALAN GENÇLERDE İNTİHAR DAVRANIŞININ ARAŞTIRILMASI

Şatr TT, Mırsal H, Kalyoncu A, Pektaş Ö, Beyazyürek M
Balıklı Rum Hastenesi, Anatolia Klinikleri-İstanbul

ÖZET

Madde kullanan genç hastalarda, ciddi intihar düşünceleri veya intihar davranışı sık karşılaşılan bir durumdur. Bu çalışmada 1999 yılı içinde DSM IV e göre madde kullanım bozukluğu tanısı üzerine Anatolia Madde Bağımlılığı Tedavi Klinikleri'nde yatarak tedavi gören genç hastaların intihar davranışı araştırılmıştır. Çalışmaya 16-24 yaşları (yaş ortalaması : 19.85) arasındaki 19'u bayan, 43'ü erkek 62 hasta alınmıştır. Yoksunluk dönemi geçtikten sonraki hafta içinde hastalara bir psikiyatri uzmanı tarafından Hamilton Depresyon ölçeği, intihar Davranışı Ölçeği ve yarı yapılandırılmış psikiyatrik görüşme formu uygulanmıştır. Hastaların %37.1'inde geçmiş hayatı boyunca, %21.0'inde son 90 gün içinde en az bir defa intihar davranışı bulunduğu tespit edilmiştir. Hastaların %25.8'inin ebeveynlerinin boşanmış olduğu, %17.7'sinin ebeveynlerinde de madde kullanım öyküsü bulunduğu saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış hastalarla boşanmamışlar karşılaştırıldığında hayat boyu ve son 90 gün içinde suisid davranış durumu ebeveynleri boşanmış olanlarda istatistiksel olarak anlamlı derecede fazladır ($\chi^2 = 11.1 - p < 0.001$, $\chi^2 = 5.2 - p < 0.05$) Ebeveynlerinde madde kullanım öyküsü olan hastalarda, ebeveynlerinde madde kullanım öyküsü olmayan hastalara oranla hayat boyu suisid davranış durumunda istatistiksel olarak anlamlı artış tespit edilmiştir ($\chi^2 = 0.24 - p < 0.01$). Hamilton Depresyon Ölçeği sonuçlarına göre karışık madde bağımlılarında eroin bağımlılarına göre daha yüksek sonuçlar elde edilmiştir. ($t = 3.42 - p < 0.01$). Yine karışık madde bağımlıları eroin bağımlılarına göre daha fazla intihar düşüncesine (İDO) sahiptir. ($\chi^2 = 8.01 - p < 0.01$). Çalışmanın sonuçları intihar davranışı gösteren genç madde kullanım bozukluğu hastalarında sosyodemografik ve klinik özellikler açısından farklılıklar ortaya çıkabildiğini göstermektedir.

GİRİŞ

İntihar özellikle gençlerde önemli bir psikiyatrik problem olma özelliğini devam ettirmektedir. ABD de intihar genç ölümlerinde üçüncü ölüm nedeniken bu Kanada'da ikinci sıraya yükselebilmektedir(1). Hastanelere intihar girişimi nedeniyle başvuran hastaların % 10 kadarından daha sonrasında intihar gerçekleşebilmektedir(2). Bu konudaki verileri çok yeterli olmamasına rağmen bazı araştırmalarda genç popülasyonda en az bir defa intihar girişimi olma olasılığı %7-%10 arasında değişebilmektedir(3).

Literatür incelendiğinde ve klinik gözlemler sonucunda da varılan sonuç şu dur ki madde kullanımı kişilerde intihar girişimi riskini artırmaktadır. Bu sıklık bazen diğer psikiyatrik hastalıklardaki intihar girişimi oranlarının da üstüne çıkmaktadır(4). Madde kullanım bozukluğu olan gençlerde. Tamamlanmış ya da girişim düzeyinde kalmış intiharlara madde kullanımı ve özellikle de alkol önce gelen risk faktörleri arasında tanımlanmıştır(3). Madde bağımlılıklarında diğer ruhsal hastalıkların birlikteliği de geçmişte inanıldığından daha

fazladır(5). Tütün ve yoğun alkol kullanımı gençlerde psikososyal faktörlerle doğru orantılı bir şekilde ilişkilidir.

Çeşitli araştırmalar intihar için risk faktörlerinin sıralanmasında yardımcı olmuşlarsa da ergenler için bu risk faktörleri ne olarak sıralanmamıştır.(6). Ek olarak, madde bağımlısı gençlerde intihar davranışı prevalansı halan yeterince tanımlanamamıştır. Bu gençler, farklı oranlarda intihar girişimlerinde bulunabilirler ve madde kullanmayan intihar girişimcilerinden farklı intihar davranışı görüntüleri olabilir. Adolesanlarda madde kullanımında etkili olan faktörler arasında model alma, cinsel ve fiziksel suiistimal sayılabilir(5). Daha bazı faktörler de, suisid teşebbüsünde bulunanlarla bulunmayanları ayırmak açısından dikkate değer olabilir. Farklı çalışmalarda ortaya çıkartılan risk faktörlerinin tanımlayıcı profili klinisyene yardımcı olabilir. Madde bağımlılığı ve diğer ruhsal bozukluklar ile ilgilenen profesyoneller yeni bilgilerle suisid girişimlerini engelleyebilme konusunda daha etkin olabilirler.

AMAÇ

Çalışmanın amacı, 1999 yılı içinde madde bağımlılığı tanısı alarak Balıklı Rum Hastanesi Anatolia Bağımlılık Kliniğine yatan gençlerde gelecekte olabilecek intihar girişim ihtimallerini daha iyi değerlendirebilmek düşüncesiyle bu hastaların sosyodemografik özelliklerinin, ailevi durumlarının, ailede madde kullanımının, kullanılan maddenin tipinin intihar fikir ve girimleri üzerine olan etkilerini araştırmaktır.

YÖNTEM

Araştırmaya 1999 yılı içerisinde Balıklı Rum Anatolia Kliniklerin’de yatarak tedavi gören 16-24 yaşları(yaş ortalaması : 19.85) arasındaki 19 u bayan, 43 ü erkek 62 hasta alınmıştır. Yoksunluk dönemi geçtikten sonra hafta içinde hastalara bir psikiyatri uzmanı tarafından Hamilton Depresyon ölçeği, İntihar Davranışı Ölçeği ve yarı yapılandırılmış psikiyatrik görüşme formu uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda hastanın sosyodemografik özellikleri, rahatsızlık öyküsü ve aile öyküsü, kendisi ve varsa çevresinde madde kullanım şekli ve kullanılan madde tipleri, daha önceki psikiyatrik tedavileri, psikososyal problemler belirlenmiştir.

SONUÇLAR

Çalışmaya alınan 62 hastanın %64.5 i (n=40) sadece eroin kullanırken %32.3 ü (n=20) karışık madde kullanımı göstermekteydi. Bir hasta sadece esrar ve yine bir hasta sadece kokain kullanmaktaydı. Madde yoksunluğuna bağlı belirtilen son bulduktan sonra yapılan değerlendirmede kullanılan Hamilton Depresyon Ölçeğine göre hastaların %37 sinde (n=23) hafif derecede depresyon, %37 (n=23) orta ve ağır derecede depresif bulgular saptanmıştır. Son 90 gün içinde intihar girişimi olan hastalarda Hamilton Depresyon Ölçeği sonuçlarının ortalaması 23.0 iken, son 90 gün içinde intihar girişimi olmayan hastalarda bu ortalama 10.34 olarak saptanmıştır+. Hastaların %37.1 inde geçmiş hayatı boyunca, %21.0 inde (n=13) son 90 gün içinde en az bir defa intihar davranışı bulunduğu tespit edilmiştir. Hastaların %25.8 inin (n=16) ebeveynlerinin boşanmış olduğu, %17.7 sinin(n=11) ebeveynlerinde de madde kullanım öyküsü bulunduğu saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış hastalarla boşanmamışlar karşılaştırıldığında hayat boyu ve son 90 gün içinde intihar davranış durumu, ebeveynleri boşanmış olanlara istatistiksel olarak anlamlı derecede fazladır ($x=11.1$ - $p<0.001$ $x=5.2$ - $p<0.05$). Ebeveynlerinde madde kullanım öyküsü olan hastalarda, ebeveynlerinde madde

Kullanım öyküsü olmayan hastalara oranla hayat boyu intihar davranış durumunda istatistiksel olarak anlamlı artış tespit edilmiştir($x=0.24$ - $p<0.001$). Hamilton Depresyon Ölçeği sonuçlarına göre karışık madde bağımlılarında eroin bağımlılarına göre daha yüksek skorlar elde edilmiştir ($t=3.42$ - $p<0.001$). Yine karışık madde bağımlıları eroin bağımlılarına göre daha fazla intihar düşüncesine (İDO) sahiptir($x=8.01$ - $p<0.01$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Gençler arasında yapılan araştırmalarda intihar risklerini önceden belirlemek amacıyla çeşitli faktörler üzerinde çalışılmıştı. Madde kullanımı, cinsel ve fiziksel istismara maruz kalma, daha öncesinde olan intihar girişimleri ve depresif süreçler, aile içinde başka intihar girişimleri, okul problemleri, ailede başka ruhsal rahatsızlıklar, ebeveyn kaybı, evlat edinen aile ile uyumsuzluk, önde gelmektedir. Madde kullanan gençlerin madde yoksunluğuna bağlı fiziksel belirtiler ortadan kalktıktan sonra yapılan psikiyatrik görüşmelerinde % 37 sinde hafif, yine %37 sinde orta ve ağır derecede depresif belirtilere rastlanmıştır. Neden sonuç ilişkisini kurmak zor olsa da çeşitli araştırmalarda da gösterildiği gibi madde bağımlısı gençlerde depresif belirtiler görülme sıklığı daha fazladır (7). İntihar davranışı açısından incelendiğinde bu hasta grubunda geçmiş hayatları boyunca en az bir defa intihar girişimi olması açısından normal popülasyona göre belirgin artış vardır(8, 9,12,14). Madde bağımlılığı, depresif semptomatoloji ve intihar girişimleri birlikteliği çeşitli araştırmacılarca da dikkat çekilmiş bir durumdur(13).

Ebeveynleri boşanmış madde bağımlısı gençlerde hayat boyu ve son 90 gün içinde intihar davranışı boşanmamışlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Madde kullanımına eklenen anne-baba ayrılığının intihar riskini artırması gencin anne ya da babanın yanında ya da her ikisinden uzak alternatif çevrede yaşaması hem madde kullanımını daha yoğunlaştırabilmekte hem de depresif belirtilerin ortaya çıkışında etkili olabilmektedir. Gencin farkında olduğu aile hayatıyla alkol, sigara ve diğer maddelerin kullanımları arasındaki ilişki çeşitli araştırmacılarca gösterilmiştir(10). Anne ya da babadan herhangi birisinden uzak yaşamak, genç ve ebeveyn arasındaki çatışmayı artırabilmektedir. Bu durum bazı yazarlarca madde kullanımı ve depresif bozukluklar açısından paylaşılmış bir riski faktörü olarak gösterilmiştir(11). Genç, aile içi paylaşımın mümkün olmadığını gördüğü ve bunun yerine aile dışında paylaşımlar için alternatif aramaya zorunlu hissettiğinde çok daha kolay madde kullanan çevrelerle tanışabilmekte, madde kullanırken de devam eden aynı aile ortamı içinde depresif semptomatoloji ve intihar girişimleri daha kolay ortaya çıkabilmektedir. (15) Tablo1)

Çalışmamızda, ebeveynlerinde madde kullanımı öyküsü olan madde bağımlısı genç hastalarla ebeveynlerinde madde bağımlılığı öyküsü olmayan madde bağımlısı genç hastalar arasında intihar girişimi açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Ebeveynlerinden birisi madde kullanan gençlerde:

- 1- Maddeden uzak kalmak ve başarılı bırakma girişimlerinde bulunmak zorlaşabilmekte veya o ortamda bırakma girişimleri hiç olmamaktadır,(16)
- 2- Ebeveynlerle olan çatışmalar daha sık yaşanabilmektedir,
- 3- Ebeveyn ayrılığı, ölümü çeşitli sebeplerle gencin ebeveyninden ayrı kalması daha kolay ortaya çıkabilmektedir.

- 4- Adli problemlerle karşılaşma riski daha da artış gösterebilir.
- 5- Ebeveynlerden birinin bağımlılığı ve diğerinin de bu duruma karşı geliştirdiği davranış biçimi sonucunda aile ve yakın sosyal çevre desteğinden yoksun kalan gençte depresif semptomatolojinin daha kolay gözlenebilme ihtimali vardır. Grene ve Ringwalt'ın çalışmasında ortaya çıkan sonuçlarda da ailede madde kullanımı olan madde bağımlısı gençlerde suisid riski iki kat artmaktadır(17,18)(Tablo 2)

Karışık madde kullanımı olan hastalarda Hamilton Depresyon Ölçeği ve İntihar Düşüncesi Ölçeği diğer eroin bağımlısı genç hastalarla kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek sonuçlar vermiştir. Bu durumun sonuç mu yoksa neden mi olduğu tartışılır. Bu durum, kullanımları duygulanım bozukluklarına yol açabilecek maddelerin alımı sonrasında ortaya çıkarabilir. Ya da depresif bir süreci daha madde kullanmadan önce tanıyan gencin yanlış kaynaklardan yardım arayışı ile düzensiz bir şekilde çeşitli drogları kullanmaya başlaması söz konusu olabilir. Bu gençler bir psikiyatrik tedavi ile karşılaşana kadar bir çok madde ile karşılaşmış ve bu maddelere bağımlılık geliştirmiş olabilir. Lapez ve ark 1995 yılında yaptığı çalışmada uyarıcılar, esrar, uçucu kullanan adolesanlara göre alkol kullananlarda intihar girişimlerinin daha fazla oranda olduğu görülmüştür(19). Sonuçta kullanılanlar arasında duygulanım bozukluğuna yol açan maddeler olduğunda depresif belirtilerin ve intihar girişimlerinin diğer maddelere göre daha sık olması beklenir.

Tablo1- Ebeveynleri ayrı olan ve olmayan madde bağımlısı gençler arasındaki hayat boyu ve son 90 gün içerisinde intihar davranışlarının karşılaştırılması

	n	HBİ	SON90
Eb ayrı	16	12	7
Eb beraber	46	11	6
Toplam	62	23	13
X2		11.1 <0.001	
P		5.02 <0.05	

Tablo 2- Ebeveynleri madde kullanan ve kullanmayan madde bağımlısı gençler arasındaki hayat boyu ve son 90 gün içindeki intihar girişimleri ve intihar davranışı ölçeği sonuçlarının karşılaştırılması

	N	HBİ	SON90	İDO
Eb kul.(+)	11	9	5	9
Eb.kul.(-)	51	14	8	13
Toplam	62	23	13	22
X2		9.24	3.20	10.20
P		<0.01	AD	<0.01

KAYNAKLAR

- 1- Center for Disease Control: Attempted suicide among high school students in USA. *Morb Mortal Widy Rep* 40.633 1991
- 2- Stokes A: Recognizing risk factors in adolescents. *Canadian J of CME* October 1994
- 3- Moscicki EK: Epidemiology of suicide. *The Harvard Medical School Guide to suicide assesment and intervention*. In DG Jacobs fd. San Francisco: Jossey-Bass 40-51 1999
- 4- Weis RD, Hufford MR: Substance abuse and suicide. *The Harvard Medical School Guide to suicide assesment and intervention*. In DG Jacobs fd. San Francisco: Jossey-Bass 301-310 1999
- 5- Substance Abuse and Mental Health Administration. *The relationship between mental health and substance use among adolescents*. Rock ville MD: National Clearinghouse for Alcohol ND Drug Information 1999
- 6- Goldmam S, Beardsiee WR: Suicide in children and adolescents. *The Harvard Medical School Guide to suicide assesment and interbention*. In DG Jacobs fd. San Francisco: Jossey-Bass 417-442 1999
- 7- Riggs PD, Baker S, Mikulish SK: Depression in substance dependent delinquents. *J of Am Acad of Child and Adoles Psychiat*. 3474 764-771 1995
- 8- Woods ER., Lin YG, Middleman A: The Associations of Suicide Attempts in Adolescents. *Pediatrics*, 1999/6 791-796
- 9- Juan ES, Ensminger ME: Childhood, adolescent and yung adult predictors of suicidal behaviours: Aprospective study of African Americans *J. Childhood Psychology and Psychiatryand Allieand Discip*. 1997, 38/5, 553-563
- 10- Foxcrowth RE, Lowe G: Adolescent drinking, smoking, other substance use involment: Links with perceived family life. *J. Adoles*. 18/2 159-162 1995
- 11- Lewinsohn PM, Gotlip IH, Seeley JH: Adolescent Psychopathology: Specificity of psychosocial risk factors for depression and substance use in olde adolescents. *J. Acad. Chid. Adoles. Psy*. 1995-Sep 34-9 1222-9
- 12- Andrews JA, Lewinsohn PM: Suicidal attemps among older adolescents: Prevalence, coocurrence with Psychiatric disordders *J.Am.Acad Child.Adoles. Psy* 1992-31/4 655-662
- 13- Runesson BS, Rich CL: Diagnostic comorbidity of mental disorders among young suicides. *Int Rev Psychiatr*. 4/2 197-203 1992
- 14- Garrison CZ, McKeown RE, Valois RF: Agression, substance use, suicidal behaviors in high school students. *Am J of Public Health* 83/2 179-184 1992
- 15- Chassin M, Rogosh f, Barrin M: Substance use and symptomatology among adolescent children of alcoholics. *J Abnormal Psychol*. 110/4 449-463 1991
- 16- Hops H, Duncan TE, Duncan SE: Parent subsstance use as a predictor of adolescent use: Asix year lagged analysis. *Ann. Behav. Med*. 18/3 157-164 1996
- 17- Grene JM, Ringwalt CL: Youth and familial substance use association with suicide attemps. *SUBSTANCA Use and Misuse* 31/8 1041-1058 1996
- 18- Brent DA, Perper JA, Mantz G: Familial risk factors for adolescent suicide: A case control study. *Acta.Scand*: 89(1) 52-8 1994
- 19- Lapez LEK, Medina M, Vollateri JA: The relation between suicidal ideation and drug abuse. *Result of survey. Summary: Salud Ment*. 18/4 25-32 1995